

Hoe Westerkwartier beheert

Beheerbeleid maken in
een landelijke gemeente

Met 41 grote en hele kleine dorpskernen kan het Groningse Westerkwartier met recht een landelijke gemeente worden genoemd. Advies- en ingenieursbureau Antea Group werkte samen met de gemeente aan een beleidskader voor het beheer van de leefomgeving (groen, spelen, begraafplaatsen, verharding en kunstwerken) voor alle dorpen en het uitgestrekte buitengebied.

Een fusiegemeente heeft doorgaans te maken met specifiek beleid op het gebied van beheer en onderhoud van de afzonderlijke vroegere gemeenten. Zo ook Westerkwartier, dat is ontstaan uit samenvoeging van de voormalige gemeenten Marum, Leek, Grootegast, Winsum en Zuidhorn. Het is dan extra belangrijk om eenduidige kengetallen te gebruiken. Dankzij onze jarenlange, landelijke beheerervaring konden wij die inbrengen, zodat we alle eerdere keuzes en berekeningen konden harmoniseren naar een nieuwe standaard.

Daarnaast zijn er steeds meer thema's waaraan beheer in positieve zin kan bijdragen. Bereikbaarheid door goede wegen en fietspaden en veiligheid van het groen geven bijvoorbeeld handvatten om met een specifiek beheerscenario op in te spelen. Met beheerscenario's worden per gebiedstype en per beheergroep onderhoudsniveaus voorgesteld, doorgerekend

en in beeld gebracht. Zo weet de bestuurder en de gebruiker precies wat hij of zij mag verwachten van de mate van onderhoud. En ziet ook op welke manier en in welke mate beheer bij gaat dragen aan belangrijke thema's.

Anders dan een stedelijke gemeente

In een plattelandsgemeente is er sprake van een uitgestrekt buitengebied en veel lagere bevolkingsdichtheid dan in een stedelijke gemeente. En er zijn meer verschillen. Zo is de belasting op wegen in het buitengebied enorm, door zwaar landbouwverkeer. Dit heeft invloed op de kwaliteit van de verharding en vraagt zorgvuldige investeringen. Mede met het oog hierop hebben we samen met de gemeente actueel inzicht geboden in de kwalitatieve en financiële stand van zaken én de toekomstige beheeropgave. Dat we daarmee extra beheergeld hebben gegenereerd is alleen maar mooi, want dat gaat de inwo-

ner buiten merken. Een ander voorbeeld: in een landelijke gemeente als Westerkwartier is fietsen belangrijk. Daar horen mooie én veilige fietspaden bij. Zo dragen we op meerdere vlakken bij; op het technische beheer, maar ook op een thema als bewegen in de buitenruimte.

Assetmanagement is een van de pijlers bij het opstellen van een goed kader. Daarnaast is het belangrijk dat je de Raad beheerscenario's voorlegt die direct voortvloeien uit de wensen van zowel bestuur als bewoners. Jouke de Vries, beleidsmedewerker wegen bij Westerkwartier, zegt over dat laatste punt: 'We zaten vanwege de coronacrisis natuurlijk midden in het digitaal vergaderen. Dat was geen belemmering om het bestuur goed te informeren en mee te nemen in het proces en in de keuzes die ze moesten maken. Samen met Antea Group hielden we een digitale workshop om op te halen welke assets in welke gebieden prioriteit moesten krijgen.'

Het buitengebied van Westerkwartier.

Inbreng van bewoners

Naast bestuurlijke betrokkenheid was ook inbreng van bewoners een punt van aandacht. Dat speelt namelijk vaak extra sterk in een landelijke omgeving. Zo ook in Westerkwartier. Gelukkig had de gemeente van vrijwel alle kernen een dorpsvisie of manifest beschikbaar dat aanknopingspunten bood. Samen hebben we vervolgens een enquête uitgezet, waar bijna duizend reacties op kwamen. Ook dat liet een grote betrokkenheid zien. Uit de enquêteresultaten is een prioritering gehaald, die we vertaald hebben in verschillende beheerscenario's. Hetzelfde is gedaan met de input van de raadsfracties. Daarnaast is samenwerking gezocht met

Stichting De Zijlen die zich richt op participatie door mensen met een verstandelijke beperking. Zij helpen ons bij het maaien van bermen. Met het beleidsplan in de hand kijken we naar mogelijke uitbreiding van hun inzet.

Keuzes uit verschillende scenario's

Op basis van de prioriteiten van bewoners en raadsfracties hebben we beheerscenario's voorzien van kostenramingen voor de komende jaren. We konden goed onderbouwen dat er investeringen nodig waren in het groen en op wegen. We hadden onderzocht welke kwaliteit deze beheergroepen hadden en konden, samen met

de financiële afdeling van de gemeente, aangeven wat de impact van de nodige investeringen op de begroting was. Zo zijn de uitkomsten BBV-proof (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) en konden we ook bijdragen aan nog een strategisch doel van de gemeente: inzicht in financiën.

Maar het gaat er natuurlijk om dat de dorpsvisies en de invulling van de strategische doelen straks ook weer voelbaar zijn in de dorpen en het buitengebied. Er is in het voorkeurscenario extra aandacht voorgesteld voor fietspaden en voor de verzorging van de openbare ruimte; twee zaken die in de opiniepeilingen sterk naar voren kwamen. Jouke de Vries: 'Doordat we verschillende momenten hadden ingebouwd om het bestuur mee te nemen, ging de besluitvorming soepel. De Raad stelde extra geld beschikbaar om de ambities in te vullen. Voor de verhardingen kunnen we de komende jaren een

De vervangingsopgave brengt extra complexiteit met zich mee in het buitengebied

flinke extra investering doen. Dat gaan de inwoners echt merken!’ En voor het onderhoud van groen koos de gemeenteraad ervoor om vier jaar uit te trekken om naar het extra benodigde beheerbedrag toe te groeien. Keuzes die goed onderbouwd konden worden door de juiste inzichten in de kwaliteit, de wensen en ambities en de opgave te combineren.

Door dit alles heeft de beheerder inzicht in de vervangingsopgave die eraan komt. Door hier zorgvuldig op te sturen, met het extra beschikbaar gestelde geld, is deze plattelandsgemeente toekomstbestendig aan het beheren. Bij de operationele keuzes krijgen de fietspaden de hoogste prioriteit. Vanuit het groenonderhoud wordt er meer aandacht besteed

‘Doordat we verschillende momenten hadden ingebouwd om het bestuur mee te nemen, ging de besluitvorming soepel’

aan de bermen langs de fietspaden. De strook van ongeveer een halve meter aan weerszijden van het pad wordt bijvoorbeeld vaker gemaaid. Hiervoor is een kleine maaizuigcombinatie aangeschaft, die ook bij ander maaibeheer kan worden ingezet. Gebruikers gaan minder overlast en een fraaier beeld ervaren.

Dorpenrondes

Als het kader voor de komende jaren weer vaststaat en de financiële middelen

zijn geregeld, is het zaak om de uit te voeren werkzaamheden te programmeren, maar ook om resultaten te meten. Jouke de Vries: ‘Ook daar krijgen de dorpen een rol in. Onlangs heeft het college besloten te gaan werken met dorpenrondes. Op die manier komen we echt in contact met de inwoners over leefbaarheid, netheid en veiligheid en gaat het niet meer over losse stoeptegels.’ De kwaliteitsvisie en het gekozen scenario bieden houvast voor de beheerder, maar vergen nog wel specifieke aandacht. Een buitendienstmedewerker wil geen half werk leveren, maar soms is dat wel nodig op basis van de gemaakte kwaliteitsafspraken. Immers, bij een basisniveau - het niveau waar in dat geval budget voor is - hoeft niet het hele gebied spic en span te zijn. Dit vraagt om tijdige communicatie tussen de verschillende afdelingen over keuzes, kaders, kosten en inzet.

Tenslotte is het belangrijk om te beseffen dat de vervangingsopgave extra complexiteit met zich meebrengt in het buitengebied. Dat komt door de enorme hoeveelheid areaal in het buitengebied, met veel extensief gebruikte wegen. Maar ze worden wel vaak bereden door zwaar landbouwverkeer en daardoor slijten ze relatief snel. Daar moet dus ook relatief veel geld en energie naar toe. Genoegen nemen met een lager kwaliteitsniveau is geen optie, want ook voor bewoners van het buitengebied is de eigen straat het allerbelangrijkste. En het zijn uiteindelijk de bewoners voor wie we dit allemaal doen. *

Plattelandswegen: extensief gebruikt maar vaak bereden met zwaar landbouwverkeer, waardoor ze relatief snel slijten.